

De câte feluri este ritmul?

Activități integrate la Muzeul de Artă Populară Dr. Nicolae Minovici

Muzică și mișcare, Arte vizuale și abilități practice, Dezvoltare personală

Clasele a III-a și a IV-a

Muzică și mișcare

Subiectul lecției: *Instrumente muzicale populare românești. Superstiții, descântece*

Conținut muzeal

Folclorul este specific fiecărei țări și este alcătuit din tradițiile, obiceiurile, dansurile și cântecele specifice unui popor. Acestea sunt transmise din generație în generație pentru a nu fi uitate. În România, ca și în alte țări, sunt o mulțime de tradiții și obiceiuri, care se disting prin linii melodice și formule ritmice specifice regiunilor din care provin, simboluri vizuale cu care sunt decorate obiectele casnice sau piesele vestimentare. Folclorul românesc păstrează în cultura sa instrumente muzicale asemănătoare cu cele care se crede că erau folosite în vremea dacilor. Principalele instrumente muzicale cu care dacii își acompaniau cântecele erau: cornul, fluierul, naiul, lăutele, și diferite tipuri de tobe, folosite în ritualurile agrare dar și ca armă de război, deseori aceștia dansau înarmați, acompaniați de fluiere, înainte de o bătălie. Se spune că tot dacii foloseau colindul ca pe un cântec ritualic, o urare de rodire și belșug la venirea primăverii sau toamna, la culegerea recoltei.

Instrumente muzicale populare sunt: fluierul, naiul, buciul, ocarina, cimpoiul, muzicuța, acordeonul, cobza, țambalul, toba, tulnicul și altele. Mai există și așa numitele pseudo-instrumente, adică acele instrumente care pot emite sunete și fără a se utiliza vreun obiect sonor, cum sunt fluieratul, șuieratul, dârlăitul. Cel mai utilizat pseudo-instrument este frunza de păr, socotită cea mai bună, dar și frunza de vișin, liliac, cais, gutui, fag, mac, iederă. La fel de performante sunt firul de iarbă, coaja de mesteacăn, solzul de pește, cel mai des din cel de crap, biciul, fierăstrăul, pieptenele, tulpina de soc. Ele se așază în gură în diverse poziții, în așa fel încât aerul expirat cu putere să scoată anumite sunete.

Uneori sunetele erau produse nu doar pentru înfrumusețarea timpului liber sau de lucru, ci aveau o putere vindecătoare.

Dicționar

Descântecul este o formă a patrimoniului imaterial românesc. Vorbim despre el atunci când discutăm despre medicină populară, credințe, superstiții sau magie. Descântecul era folosit în special de femei pe vremuri pentru a schimba starea de sănătate a unei persoane bolnave. În funcție de simptome, de perioadă, de zona geografică, descântecul varia ca formă, conținut, lungime. Memorarea lui se făcea prin ascultarea cu atenție a celui sau celei care îl cunoștea. Ritmul descântecului era foarte important pentru bolnav pentru că repetitivitatea îi aduce o stare de calm. Mai era important și pentru cel care dorea să învețe pentru că formulele introduse ca un refren, rima și versurile scurte de cele mai multe ori îl sau o ajutau să rețină mai ușor. Descântecul are o muzicalitate care vine din ritm și rime, aduce de multe ori cu cântecul de leagăn și incantația prin tonalitate.

Nicolae Minovici a scris multe articole în care se declara împotriva acestor practici ale medicinei populare din dorința de a educa populația în ceea ce privește sănătatea și igiena.

Exemplu de descântece/ superstiții

Se credea că cel mai simplu să ferești pe cineva de deochi este să-l scuipi de trei ori zicând: "Ptiu, ptiu să nu-i fie de deochi!".

Un sfat popular spunea că pentru a nu fi deocheați este bine să purtăm ceva roșu sau ceva pe dos.

„Fugi deochi,/ Dintre ochi,/ Că te-ajunge-o vacă neagră,/ Cu coarnele să te spargă,/ Să te-azvârle peste mare,/ În pustiu, în depărtare,/ Acolo să pieri,/ Ca ziua de ieri,/ Ca roua de floare,/ Ca spuma de soare,/ Iar capul cel deocheat/ Să rămâie luminat și curat/ De boală scăpat.”

Material suplimentar: Nucu Pandrea cântând la frunză: <https://www.youtube.com/watch?v=eq9K55qCmoc&t=3s>

Activitate

Creați un ritm muzical la un pseudo-instrument, însoțindu-l de mișcări ale corpului sau inventați un descântec pentru a readuce în mod simbolic sănătatea cuiva cunoscut!

Ce superstiții au elevii?

Întrebă bunicii și părinții tăi ce superstiții sunt în familia ta? Care este semnificația lor?

Subiectul lecției: *Pulsul muzical*

Conținut muzeal

Doctorul Nicolae Minovici cunoștea foarte bine pulsul orașului. Deși provenea dintr-o familie înstărită și educată, medicul nu ignora celelalte categorii sociale, ba dimpotrivă, a încercat să îmbunătățească viața tuturor bucureștenilor. Unul dintre cele mai importante lucruri pe care le-a făcut a fost să înființeze prima ambulanță din București. Pentru că nu exista un asemenea serviciu în oraș, oamenii aveau de suferit; cei mai mulți care ajungeau în situații critice aveau șanse foarte mici de supraviețuire. Prima ambulanță a bucureștenilor a fost o trăsură trasă de cai, dotată cu echipamentele necesare și conduse de un vizitiu. Uneori, când starea pacientului era foarte gravă, medicul mergea înaintea ambulanței pe bicicletă pentru a interveni mai repede.

Ambulanță cu personalul medical, 1906 - Planșa 6

Tot doctorul Nicolae Minovici a înființat și primul spital de urgență unde standardele erau asemănătoare cu cele din orașele mari ale Europei. Serviciile erau gratuite pentru oricine avea nevoie, indiferent de starea materială pe care o avea, iar studenții la medicină erau bineveniți să asiste la procedurile medicilor. Deviza spitalului era „Totdeauna și tuturora gata pentru ajutor”, iar la inaugurarea acestuia au fost prezenți Regele Carol al II-lea și Regina Maria.

Activitate

Ascultă fragmentul muzical:

<https://youtu.be/M03cX2KcZsl> - George Bizet, Habanera Instrumental Carmen

Dirijează cu un obiect, încearcă să simți muzica și mișcă mâinile în funcție de acest lucru.

În timp ce audiezi, ține o foaie de hârtie într-o mână și lovește-o cu cealaltă mână pe pulsul muzical.

Ce îți vine să faci când auzi o melodie ritmată pe care nu o cunoști?

Fredonăm sau dansăm pentru că și muzica are puls. Așa cum simțim pulsul inimii, putem să simțim cum pulsează muzica. Pulsul muzical ne pune corpul în mișcare, ne face să ne mișcăm deodată cu el, de aici și dorința noastră de a dansa când auzim o melodie mai ritmată.

Ascultă în continuare muzica ta preferată și folosește-te de corpul tău sau de diferite obiecte din casă, pentru a bate împreună cu pulsul muzical.

Arte vizuale și abilități practice

Subiectul lecției: Crestături pe linguri din lemn

Conținut muzeal

Exponatele din colecția de artă populară a doctorului Nicolae Minovici (ceramică, țesături, costume populare, crestături în lemn) sunt ornamentate, simplu sau somptuos, cu o mulțime de motive alcătuite din linii, puncte sau pete de culoare. Fie că sunt covoare țesute, ulcioare pictate, ștergare brodate, ouă decorate, crestături pe linguri, puteți să încercați să refaceți, schițând, oricare dintre aceste obiecte.

Planșele 7, 8 și 9

Un sfat

Dacă nu aveți posibilitatea să mergeți la muzeu, priviți aceste obiecte în fotografii din albume, poate le aveți acasă, în familie, sau faceți o vizită într-un muzeu sătesc. Sunt multe sate în toată țara unde oamenii au înțeles că multe dintre obiectele vechi nu trebuie aruncate pentru că ne vorbesc despre trecut. Colecțiile care strâng laolaltă obiecte folosite în viața de zi cu zi de țăranii de pe vremuri se numesc **colecții sau muzee etnografice**.

O scurtă listă de muzee etnografice din România:

- Muzeul de Artă și Tehnică Populară "Vânătorii Mici", Giurgiu
- Muzeul Textilelor, comuna Băița, Hunedoara
- Muzeul de Pânze și Povești de la Mândra, Brașov
- Muzeul Lemnului din Câmpulung Moldovenesc, Suceava
- Muzeul Etnografic din Ieud, Maramureș
- Muzeul Etnografic "Samoil și Eugenia Ioneț", Rădăuți, Suceava
- Muzeul Țărăncii Române, Dragomirești, Maramureș

Activitate

Meșterii populari decorau stâlpii caselor, porțile, mobilierul (lăzi de zestre, măsuțe, scaune, policoare), lingurile, vasele din lemn și uneltele cu semne moștenite de la străbuni, ca să se înconjoare de frumusețe.

Cercetați aceste semne străvechi de pe obiectele de patrimoniu, o artă care nu se bazează neapărat pe culoare, ci pe linie, pentru că folosește imagini în relief, pe un suport colorat natural: încrustările în lemn. Urmăriți cu degetul desenul în relief de pe o lingură din lemn încrustată. Analizați forma, mărimea, detaliile încrustate ale obiectului, apoi schițați cu creionul, grafitul sau cărbunele de desen, care lasă o urmă cu un aspect natural. Conturați mai întâi lingura, dacă desenul este simetric, trasați mai întâi o axă pe mijlocul obiectului, apoi construiți formele geometrice cele mai apropiate de ea. Pentru a schița decorul scrijelit în lemn, folosiți linii drepte, frânte, ondulate, întrerupte sau continue, subțiri sau groase, apăsând mai ușor sau mai ferm, astfel încât linia să devină expresivă.

Materiale necesare: o lingură încrustată, foi și instrumente de desenat pentru schițarea unor noi modele de linguri.

Planșele 7, 8 și 9

Aman

Macovei

Minovici

muzeul

clasele

CP, I, II III, IV

aria curriculară/ disciplina

AVAP

DP

MM

Dezvoltare personală

Subiectul lecției: *Ce stare îmi dă vizita la muzeu?*

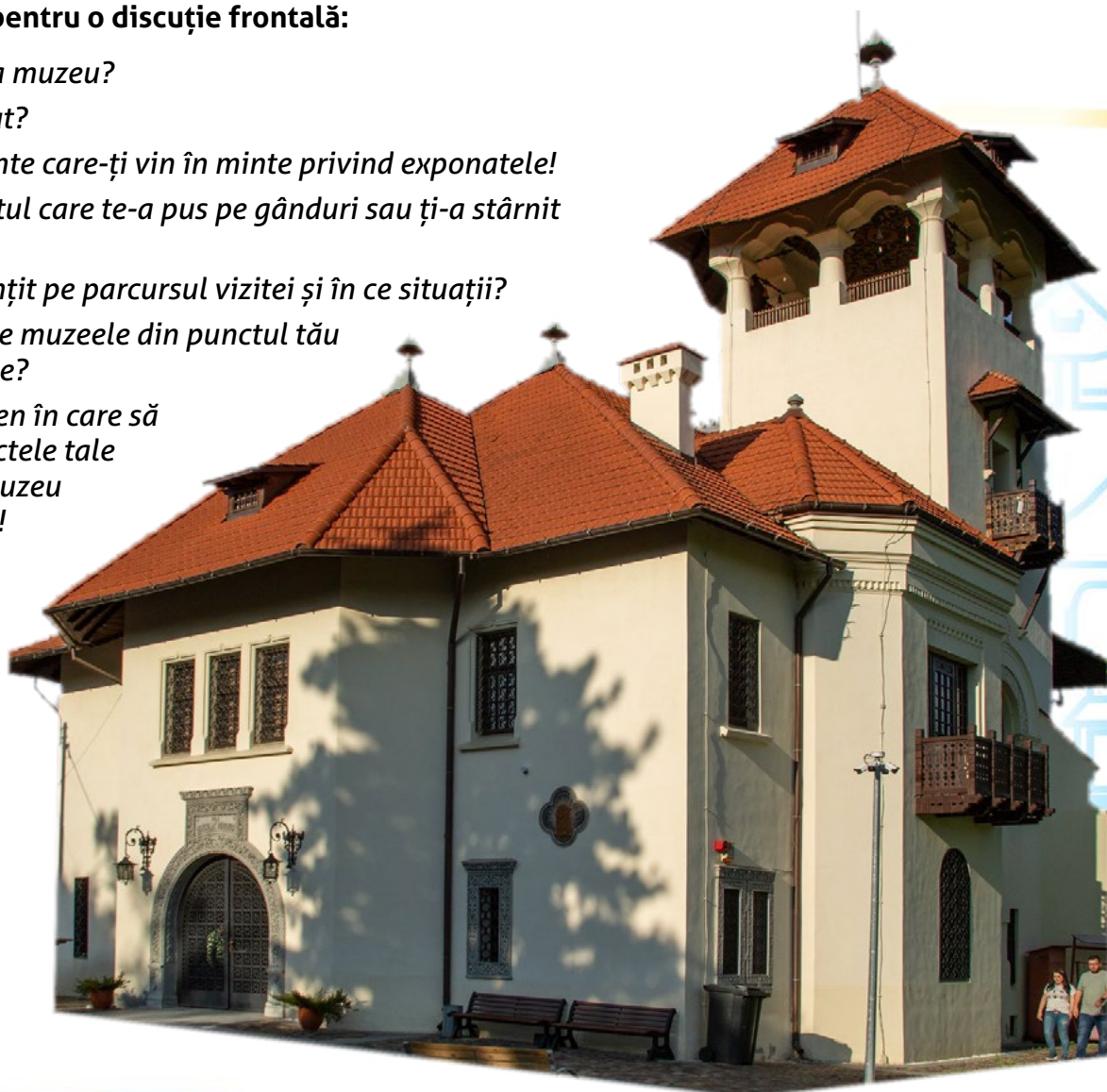
Muzeul este un spațiu de învățare, dar și de reflecție sau de creativitate. Copiii îl vor simți cu timpul ca pe un spațiu familiar dacă vizita la muzeu va fi recurentă. Cu ce-i va ajuta acest lucru pe viitor?

- cultură generală mai bogată;
- vor realiza conexiuni interdisciplinare mai ușor;
- o identitate culturală mai bine definită;
- vor căuta și pe cont propriu alte experiențe culturale pentru petrecerea timpului liber.

Activitățile de educație muzeală sunt catalizatori pentru dorința oamenilor de autoeducație atâta vreme cât se ține cont de valorificarea experiențelor proprii ale copiilor. O discuție analitică asupra felului în care au interiorizat experiența muzeală este de fiecare dată utilă și constructivă pentru proiectarea următoarelor.

Plan de întrebări pentru o discuție frontală:

- *Ce ți-a plăcut la muzeu?*
- *Ce nu ți-a plăcut?*
- *Spune trei cuvinte care-ți vin în minte privind exponatele!*
- *Care este obiectul care te-a pus pe gânduri sau ți-a stârnit curiozitatea?*
- *Ce emoții ai simțit pe parcursul vizitei și în ce situații?*
- *Sunt importante muzeele din punctul tău de vedere? De ce?*
- *Creează un desen în care să rearanjezi obiectele tale preferate din muzeu într-o expoziție!*

Patrimoniul
merge la școală

MUZEUL
MUNICIPIULUI
BUCUREȘTI

Subiectul lecției:

Ce mesaje, atitudini și emoții exprimă mimica umană?

Conținut muzeal

Poate că Nicolae Minovici avea o personalitate foarte sensibilă. Altfel cum ne explicăm azi nenumărate fapte bune pe care le-a făcut pentru atâtea categorii de bucureșteni?!

Nu doar oamenii erau în vizorul său, ci și animalele. În prima sală a muzeului se pot vedea câteva fotografii ale doctorului Nicolae Minovici alături de câțiva dintre câinii săi. Despre cum comunica cu ei putem afla din documente de epocă lucruri foarte interesante care nu se referă doar la comunicarea obișnuită între un om și animalele sale de companie, ci chiar mai departe, între un dresor și animale în general.

Iată un text redactat de Ionuț Banu, muzeograf la Muzeul Municipiului București despre acest subiect:

“Nicolae Minovici avea două rase de câini: mops și ciobănesc, cu un total de 11 animale. Mopșii erau pentru apărarea personală, iar cei ciobănești pentru alergări și sărituri. De exemplu unul din câinii rasa mops, pe nume Bujor, „latră și mușcă pe oricine s-ar apropia de el sau de persoana care-l ține de lanț. Pe dată însă ce am putut sa-l iau de lanț și am făcut câțiva pași cu al, s-a atașat într-atât încât i-a fost aproape cu neputință dr. Minovici să se mai apropie de el. Astfel, câinele se simte proprietatea celui care-l simte stăpân, fie chiar numai pentru câtă-va vreme, ceea ce i-ar permite agentului ca să se poată servi de el”. Un alt exemplar, tot mops, Scrab, rasă engleză era de o inteligență ieșită din comun, el neputând suporta vederea unei arme. Un alt mops, Togo, poate descoperi după miros orice cadavru, de asemenea putea să prindă din fugă pe oricine încerca să fugă. Din rasa ciobăneștilor, Ciobanu, era rasă pură, ciobănesc românesc păzea colonia agricolă de pe lângă vila de la șosea. Un alt ciobănesc, Safta, era de o ferocitate cumplită cu oamenii rău îmbrăcați, dar avea o fire blândă cu cei eleganți, mai ales cu doamnele.

Planșa 10

În curtea vilei de la Băneasa, în fiecare dimineață, avea loc antrenamentul, uimind pe toți cei care erau de față. Antrenamentul consta în: un cufăr furat de un individ din locuința medicului Nicolae Minovici era lăsat într-un colț al grădinii și acoperit cu iarbă, iar hoțul se ascundea în podul vilei cu clopoței. Păgubitul, respectiv, medicul Nicolae, observând furtul dădea alarma. Câinii polițisti, la auzul acesteia, ieșeau din cuștile lor, găseau cufărul sau geamantul ascuns, îl miroseau de jur împrejur, apoi se uitau în ochii dresorului, și le spunea: “ Unde-i hoțul? Repede!”

clasele

CP, I, II III, IV

aria curriculară/ disciplina

AVAP

DP

MM

Căutările începeau, hoțul era găsit în podul vilei, acesta era mirosit și apucat de guler, dacă ar fi încercat să scape, câinii se luptau cu el și lătrau până când dresorul ajungea.

Cu astfel de exerciții, câinii erau dresați, iar după câteva luni de antrenament aceștia susțineau un examen în fața polițiștilor, urmând să facă parte activ, din serviciul Poliției.”

Activitate

Privește chipurile fotografiate, desenate, pictate, scrijelite în obiectele din muzeu!

Oamenii pot transmite mesaje fără să se folosească de sunete? Cum?

Ți-ai folosit vreodată mimica feței în deplină liniște? Dă un exemplu. Ai folosit vreodată mimica, gesturile, mișcarea întregului corp pentru a te face auzit/înțeles? Când ți se pare că nu ești pe deplin înțeles când vorbești, te ajută și cu gesturi și expresia feței? Cine în jurul tău mai comunică prin semne?

În afara gesticulării, a vorbirii și a scrierii, oamenii au și o altă posibilitate de a comunica: mimica feței. Expresiile chipului uman: poziția buzelor, a sprâncenelor, deschiderea gurii, mușchii feței, mărirea pupilei, ne spun, în lipsa cuvintelor, ce simt sau exprimă semenii noștri. Sunt și situații în care semenii de-ai noștri sunt timizi, nu se manifestă, și atunci va trebui să ghicim ceea ce simt. Această putere, de a înțelege și a simți ceea ce simte celălalt se numește **empatie**.

Desenează din câteva linii simple câte o față: veselă, tristă, speriată, uimită, plictisită, fericită, etc

Așezați față în față în perechi, copiii dialoghează în jocul mimat “Cum spun fără cuvinte”. Fiecare transmite diverse impresii despre muzeul vizitat fizic sau virtual colegului sau colegei, folosind doar gesturi și mimica feței (mișcări ale întregului corp, ale mâinilor sau elementelor feței). Partenerul va trebui să le ghicească și să spună ce a înțeles.

Patrimoniul
merge la școală

MUZEUL
MUNICIPIULUI
BUCUREȘTI

